

ŞİZOFRENİ HASTALARINA BAKIM VERENLERİN MÜKEMMELİYETÇİLİK VE SIKINTIYA DAYANMA DÜZEYLERİNİN HASTALARIN TEDAVİ UYUMU VE İŞLEVSELLİKLERİ ÜZERİNE ETKİSİ

Zeynep Şahin Taş¹, Tuba Ülkevan¹

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Van

Giriş: Şizofreni; duygu, düşünce, davranış ve bilişsel işlevleri etkileyen, kronik ve ciddi bir ruhsal hastalıktır. Hastalık sürecinde, tedavi uyumu ve işlevsellik düzeyi bireyin yaşam kalitesi ve klinik seyri açısından kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda hastalara bakım verenler bireylerin rolü belirleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma, bakım verenlerin sıkıntıya dayanma kapasiteleri ve mükemmeliyetçilik düzeylerinin hastaların tedavi uyumu ve işlevsellikleri üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Yöntemler: Bu çalışma, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Psikiyatri Polikliniği'ne ayaktan başvuran 80 şizofreni hastası ve 80 bakım vereni ile yürütülmüştür. Veriler, 01.10.2024- 30.05.2025 tarihleri arasında yüz yüze görüşmelerle toplanmıştır. Hasta grubuna Sosyodemografik Veri Formu, Pozitif ve Negatif Sendrom Ölçeği (PANSS), Morisky Tedaviye Uyum Ölçeği (MMTUÖ-6) ve Kısa İşlevsellik Değerlendirme Ölçeği (KİDÖ) uygulanmıştır. Bakım verenlere Sosyodemografik Veri Formu, Sıkıntıya Dayanma Ölçeği (SDÖ) ve Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (FÇBMÖ) uygulanmıştır. (Etik Kurul Karar No:2024/10- 37)

Sonuçlar: Çalışmada, hastaların tedavi uyumu değerlendirmesinde %65,5'inin tedavi motivasyonu ve %71,25'inin bilgi düzeyi yüksek bulunmuştur. Çok değişkenli analizlerde, bakım verenin sıkıntıya dayanma kapasitesinin artmasının, hastaların tedavi

motivasyonunu anlamlı şekilde arttırdığı saptanmıştır ($p=0,013$). Sıkıntıya dayanma düzeyinin hastaların işlevsellik düzeyi üzerinde ise anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Mükemmeliyetçilik düzeyinin tedavi uyumu üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmazken, mükemmeliyetçilik düzeyi yüksek olan bakım verenlerin hastalarında işlevselliğin özerklik alt boyutu anlamlı düzeyde daha düşük saptanmıştır ($p < 0,001$).

Tartışma ve Sonuç: Bu çalışmada, şizofreni tanılı bireylerin tedavi uyumu ve işlevselliklerinin, bakım verenlerin mükemmeliyetçilik düzeyi ve sıkıntıya dayanma kapasiteleri ile ilişkisi incelenmiştir. Elde edilen bulgular, bakım verenin sıkıntıya dayanma düzeyinin yüksek olmasının hastaların tedavi motivasyonunu anlamlı biçimde artırdığını, buna karşın mükemmeliyetçilik düzeyinin tedavi uyumu üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını göstermiştir. Özellikle, bakım verende yüksek mükemmeliyetçilik düzeyinin hastaların özerkliğini olumsuz etkileyebileceği saptanmıştır. Bu bulgular, şizofreni tedavisinde yalnızca hastaya değil, bakım verenin psikolojik özelliklerine de odaklanılması gerektiğini ortaya koymakta ve bakım verenlere yönelik destekleyici müdahalelerin tedavi sürecine dahil edilmesini önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Tedavi uyumu, işlevsellik, mükemmeliyetçilik, sıkıntıya dayanma, şizofreni